

JOCHÁNÉ EDELENYI Emőke 1945–2024

2024. január 4-én, életének 79. évében elhunyt JOCHÁNÉ EDELENYI Emőke geológus. Búcsúznak tőle egykori évfolyamtársai, a Földtani Intézetben egykor vele dolgozó kollégák, valamint a Magyarhoni Földtani Társulat, amelynek több mint 56 éven át tagja, évtizedeken át választmányi tagja, majd a Választmány titkára, továbbá a Magyar Földtanért Alapítvány kuratóriumának tagja, majd elnöke volt.

EDELENYI Emőke 1945-ben született. Középszkolai tanulmányait Budapesten, a Martos Flóra Gimnáziumban (ma Óbudai Ginnázium) végezte. Érettségi után a Magyar Állami Földtani Intézetben, a hazai földtan nemzetközi hírű intézményében kapott állást, így nyерhetett betekintést a geológiai kutatások világába.

Húsz évfolyamtársával együtt 1967 őszén kezdte el felsőfokú tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetem geológus szakán. Az egyetem régi, Múzeum körüti épületeiben öt esztendőn át hallgatott előadásokat, a laboratóriumokban végzett közös munka, a szakmai terepbejárások, a hazai és külföldi terepgyakorlatok, a vizsgák drukkjá és az ezeket követő, önfelédtt ünneplések alakították az évfolyamot valódi, tartós közösséggé, amiben Emőkének kétségtelenül meghatározó szerepe volt. A tanulmányi követelmények sikeres teljesítésének eredményeként 1972-ben szerzett egyetemi diplomát.

Emőke kapcsolata a Földtani Intézettel egyetemi tanulmányai idején is fennmaradt, és egyértelmű volt, hogy jövőbeli tevékenységét is ott képzei el. Ezt a szándékát – az intézetet akkor ténylegesen irányító – FÜLÖP József professzor is ismerte, és mivel tisztában volt Emőke habitusával és szakmai érdeklődésével, már diplomamunkájának elkészítése során igyekezett kutatócsoportjának munkájába bevonni. Így ő egyik évfolyamtársával, HAAS Jánossal együtt szakdolgozati témaként a geológiailag igen változatos Sümeg környéki területet kapta, majd végzésük után mindketten munkájukat a Szaktitkárság nevet viselő kutatócsoportban kezdték el. Mindennek a háttérben az a terv állt, hogy a jövőben Sümeg legyen a nyári egyetemi földtani terepgyakorlatok helyszíne. Ennek megfelelően Emőke pályafutásának első évtizedében ez a terület került tudományos munkája fókuszába: részt vett a földtani térképek készítésében, a mezozoos, ezen belül elsősorban a kréta képződmények részletes vizsgálatában, majd a térség földtani viszonyait bemutató monográfia megírásában és szerkesztésében, amely végül 1983-ban jelent meg. E kutatásokra alapozva már 1978-ban megindultak a nyári egyetemi földtani kutatási terepgyakorlatok, és a rákövetkező közel másfél évtizedben Emőkének lényeges szerepe volt az ELTE és a Miskolci Egyetem geológus és geofizikus hallgatóinak terepi képzését szolgáló gyakorlatok szervezésében és vezetésében. Ezzel egy időben részt vett a bakonyi felső kréta képződmények átfogó kutatásában, melynek során a korábban mélyült fúrások adatainak értékelésével és összesítésével szakcikkek mellett ősföldrajzi és fejlődéstörténeti modellek készültek. Ezen a kutatási programon belül a szárazföldi képződmények (bauxit, kőszén, folyóvízi kőzetek) feldolgozását elsősorban Emőke végezte. E munkák eredményei az 1980-as évek cikkeiben jelentek meg. A szárazföldi képződmények beható vizsgálata és az ennek során szerzett ismeretek átadása nagyban hozzájárult az őslénytanilag rendkívüli jelentőségű, gerinces maradványokat tartalmazó iharkúti lelőhely a felfedezéséhez, amelynek kutatásán Ősi Attila és munkatársai 2000-től napjainkig dolgoznak.

A 1970-es évek második felében a Földtani Intézetben előtérbe kerültek az ásványi nyersanyagok további kutatásának lehetőségét felmérő munkák, az ún. nyersanyagprognózisok. Ezek közül a hazai bauxitok és a kőszénfajták prognózisa kiemelt figyelmet kapott. Emőke mindkét munkában részt vett, de különösen jelentős szerepe volt a bauxitprognózis elveinek és módszereinek kidolgozásában. E módszer lényege olyan térképek szerkesztése volt, amelyek a bauxittelepek aljzatának geológiai felépítését és a telepeket fedő kőzet jellegét mutatta be, és a prognózis közvetlen alapját e két térkép

összevetése jelentette. Az Emőke közreműködésével szerkesztett térképsorozat közreadása a Dunántúli-középhegység átnézetes bauxitföldtani térképének megjelentetésével 1978-ban indult.

A Dunántúli-középhegységi bauxit- és kőszénprognózis munkáinak során az 1980-as években egyre nagyobb hangsúlyt kaptak a hidrogeológiai problémák. Így terelődött Emőke figyelme egyre inkább a vízföldtan felé, amely azután fő kutatási területévé vált.

TÓTH György hívására EDELÉNYI Emőke 1987-ben csatlakozott a Földtani Intézet vízföldtani csapatához, ahol meghatározó jelentőségű, földtani szemléletű munkát végzett. Emőke már bauxitkutatási munkássága során felismerte a földtani felépítés és a karsztvízáramlás közötti szoros kapcsolatot, valamint a bányászathoz kapcsolódó vízföldtani jelenségeket és problémákat. Megalapozta a Dunántúli-középhegységi karszt hidrogeológiájának földtani szempontú kutatását, rávilágított a bányászat következményeként lesüllyedt karsztvízszint okozta problémákra, továbbá tanulmányozta a karsztvízrendszer rehabilitációját. A földtani és vízföldtani információk együttes elemzésével a tektonikai szerkezetek és a kőzettestek térbeli helyzetének a jelentőségét tárta fel. Eredményeivel támogatta a Hévízi-tó védelmét célzó kutatást, annak szervezője és új jogszabályok megalkotásának kezdeményezője volt.

A Vízföldtani Főosztályon kezdetben mint főmunkatárs, majd projektvezető, később osztályvezető, végül 2002-től 2007 áprilisában történt nyugdíjazásáig mint főosztályvezető működött közre magas színvonalú szakmai tevékenységének folytatása mellett. Más intézmények, a környezetvédelmi és a vízügyi tárcák megbízásából az egész országot, illetve részterületeket bemutató térképeket és összefoglalásokat készített; kollégáival együttműködve maradandót alkotott például az országos léptékű szennyeződéserzékenységi térképek elméleti háttérének kidolgozásával és a térképsorozat elkészítésével. Számos egyéb országos, regionális és nemzetközi kutatásban vett részt. Munkásságát a felszín alatti vizekkel foglalkozók szakmai közössége 2007-ben ezüstpohárral ismerte el. Magyarország vízföldtani kihívásait nemcsak szakmai körökben ismertette, de előadásokat és bemutatókat is tartott döntéshozóknak, továbbá oktatási céllal a fiatalság részére is.

Búcsúzzunk Emőkétől, aki a Magyar Állami Földtani Intézet törzsgárdájának meghatározó tagjaként példamutató szakmai hozzáállással és mélyreható szakmai tudással végezte munkáját. Mindig javító szándékkal, előremutatóan segítette munkatársait is a magasabb színvonal elérése érdekében, osztotta meg ismereteit kollégáival és a pályakezdő fiatalokkal is. Szeretetteljes személyiségének emlékét egykori évfolyamtársai és kollégái őrzik.

GÁL Nóra, HAAS János

JOCHÁNÉ EDELÉNYI Emőke publikációinak jegyzéke

1975

FÜLÖP J., CSÁSZÁR G., HAAS J. & J. EDELÉNYI E. 1975: *A rétegtani osztályozás, nevezéktan és gyakorlati alkalmazásuk irányelvei.* – Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest, 32 p.

1977

HAAS J., JOCHÁNÉ EDELÉNYI E. & CSÁSZÁR G. 1977: Mezoózos formációk vizsgálata a Dunántúli középhegységben. – *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1975-ről*, 259–272.

1978

HAAS J., CSÁSZÁR G. & J. EDELÉNYI E. 1978: *A Dunántúli-középhegység bauxitföldtani térképe a kainozóos képződmények elhagyásával. M=1:100 000.* – Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest.

1979

HAAS J. & JOCHÁNÉ EDELÉNYI E. 1979: A Dunántúli-középhegység felsőkréta üledékciklus ősföldrajzi elemzése. – *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1977-ről*, 217–224.

CORNIDES I., CSÁSZÁR G., HAAS J. & JOCHÁNÉ EDELÉNYI E. 1979: Oxigén izotópos hőmérséklet-mérések a Dunántúli mezozoos képződményeiből. – *Földtani Közlemények* **109/1**, 101–110.

1980

HAAS J., BERNHARDT, B., CSÁSZÁR, G. & JOCHÁNÉ EDELÉNYI, E. 1980: Stratigraphic and palaeoecologic control of the bauxite and coal resources: an analysis based on examples from the Cretaceous and Eocene in Hungary. – *Industrie Minerale les Techniques* **1980/6**, 273–281.

HAAS J. & EDELÉNYI E. 1980: A Dunántúli-középhegység bauxitföldtani térképe. Felsőkréta bauxitszint. $M=1:100\,000$. – Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest.

HAAS, J. & J. EDELÉNYI, E. 1980: Paleogeographical analysis of the Upper Cretaceous sedimentary cycle in the Transdanubian Central Mountains. – *Materialy XI: Kongressa Karpato-Balkanskoi Geologicheskoi Assotsiatsii magmatizm i metamorfizm. 3–9 sentyabrya 1977 g. Kiev, Naukova Dumka*, 96–105.

1981

JOCHÁNÉ EDELÉNYI E. 1981: A Halimbai Bauxit számítógépes vizsgálatának eredményei. – *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1979-ről*, 561–582.

1984

HAAS J. & JOCHÁNÉ EDELÉNYI E. 1984: Felső-kréta. – *Geologica Hungarica, Series Geologica 20*, (magyar nyelvű), 96–163.

JOCHÁNÉ EDELÉNYI E. 1984: Bauxit. – *Geologica Hungarica, series Geologica 20*, (magyar nyelvű), 164–173.

JOCHÁNÉ EDELÉNYI E. 1984: Középső-miocén. – *Geologica Hungarica, Series Geologica 20*, (magyar nyelvű), 194–202.

JOCHÁNÉ EDELÉNYI E. 1984: Pannóniai. – *Geologica Hungarica, Series Geologica 20*, (magyar nyelvű), 203–214.

1985

HAAS, J. & JOCHA EDELÉNYI, E. 1985: Upper Cretaceous. – *Geologica Hungarica, Series Geologica 20*, (angol nyelvű), 99–170.

JOCHA EDELÉNYI, E. 1985: Bauxite. – *Geologica Hungarica, Series Geologica 20*, (angol nyelvű), 171–181.

JOCHA EDELÉNYI, E. 1985: Middle Miocene. – *Geologica Hungarica, Series Geologica 20*, (angol nyelvű), 203–212.

JOCHA EDELÉNYI, E. 1985: Pannonian. – *Geologica Hungarica, Series Geologica 20*, (angol nyelvű), 213–224.

HAAS, J., J. EDELÉNYI, E., TÓTH, Á., KNAUER, J., TÓTH, K., SZANTNER, F. & KONCZ, M. H. 1985: Bauxite forecast maps of the Transdanubian Central Range: principles of compilation and possible use. – *Travaux ICSOBA 14–15*, 191–199.

1986

HAAS J. & J. EDELÉNYI E. 1986: *Magyarászó a Bakony hegység 20 000-es földtani térképsorozatához. Sümeg*. – Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest 72 p.

JOCHÁNÉ EDELÉNYI E. 1986: A Keszthelyi-hegység ÉNy-i előterében végzett bauxit-elő kutatás földtani eredményei. – *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1984-ről*, 319–332.

HAAS J., JOCHÁNÉ EDELÉNYI E., CSÁSZÁR G. & PARTÉNYI Z. 1986: A bakonyi szenon kőszénösszetétel képződési körülményei. – *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1979-ről*, 343–354.

1988

HAAS J. & J. EDELÉNYI E. 1988: A sümegi földtani kutatási terepgyakorlat 10 éve. – *Földtani Kutatás 31/1*, 85–92.

HAAS J., TÓTH Á., CSÁSZÁR G. & J. EDELÉNYI E. 1988: A Dunántúli-középhegység bauxitföldtani térképe, összevont fekü-fedő-mélység kombinációs térképe. – Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest.

1991

HAAS J., J. EDELÉNYI E. & BALOGH K. 1991: Üledékes karbonátközetek. – In: BAKOGH K. (szerk.): *Szedimentológia II*. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 252–289.

1992

HAAS, J., JOCHA-EDELÉNYI, E. & CSÁSZÁR, G. 1992: Upper Cretaceous coal deposits in Hungary – In: MCCABE, P. & PARRISH, J. T (eds): Controls on the distribution and quality of Cretaceous coals. – *Special Papers – Geological Society of America 267*, 245–262.

1993

JOCHA-EDELÉNYI, E. 1993: A method of paleogeographical map plotting demonstrated by taking as example the lowermost part of a Senonian sequence in the Transdanubian Central Range. – *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1991/2*, 347–365.

CSÁSZÁR, G., JOCHA-EDELÉNYI, E., KNAUER, J. & SZENTGYÖRGYI, K. 1993: Terrestrial and shallow-marine Cretaceous clastics of Hungary. – *Cretaceous Research 14/3*, 307–335

1996

JOCHÁNÉ EDELÉNYI E. 1996: A Dunántúli-középhegység karsztvízföldtani vizsgálata. – *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1992–1993/I*, 32–34.

1997

CSÁSZÁR, G., HALOUZKA, R., JOCHA EDELÉNYI E., KAISER, M., NAGY, A., PASCHER, G., PISTOTNIK, J., SCHAREK, P., SCHÄFFER, G. & SCHUBERT, G. 1997: *DANREG Programme Excursion Guide*. – Geological Institute of Hungary, Budapest, 56 p.

JOCHÁNÉ EDELÉNYI E. 1997: A geológiai felépítés hatása a Dunántúli-középhegységi karsztvízdepressziók visszatöltődésében. – *A Magyar Geológiai Szolgálat 1996. évi beszámolója*, 25–27.

1998

HAAS J. & J. EDELÉNYI E. 1998: *A Bakony hegység földtani térképe. 20 000-es sorozat. Sümeg. – Fedetlen földtani térkép (a negyedidőszaki képződmények elhagyásával).* – Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest.

1999

JOCHÁNÉ EDELÉNYI E. 1999: A geológiai felépítés vízáramlásokat megszabó szerepe a Dunántúli-középhegység DNy-i részén. – *Bányászati és Kohászati Lapok. Kőolaj és Földgáz* **32 (132)/5**, 107–109.

JOCHA-EDELÉNYI, E. 1999: Geological conditions around the cone of depression arising from pumping of mine waters in the Nyirad region, western Hungary. – *A Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése 1992–1993/II*, 117–122.

2002

JOCHÁNÉ EDELÉNYI E., TÓTH Gy., SÁSDI L. & ROTÁRNÉ SZALKAI Á. 2002: Karsztvízföldtani vizsgálatok a Magyar Állami Földtani Intézetben. – In: LIEBE P. (szerk.): *Karsztvízkutatás Magyarországon. I. Felszín alatti vizekért Alapítvány kiadványa*, Miskolc, 1–17.

JOCHÁNÉ EDELÉNYI E. 2002: A geológiai felépítés karsztvízföldtani szerepe a Dunántúli-középhegységi zóna DNy-i részén. – In: KOVÁCS PÁLFY P. & ZIMMERMANN K. (szerk.): *Kelet és nyugat határán. GEO 2002 Magyar Földtudományi Szakemberek VI. Világtalálkozója Sopron, 2002. augusztus 21–25.*

2008

JOCHÁNÉ EDELÉNYI E. & SZÓCS T. 2008: Nélkülözhetetlen természeti kincsünk: a felszín alatti víz. – In: KOVÁCS PÁLFY P., ZIMMERMANN K., VEREBINÉ FEHÉR K. & KOPSA F-NÉ (szerk.): *HUNGEO 2008 Magyar Földtudományi Szakemberek IX. Világtalálkozója 2008. augusztus 20–24. Budapest. Program és előadáskivonatok*, p. 26.